

hogy a Föld felé való törekvés kölcsönös vonzódástól ered. Ezt kötélhúzással érzékeltetjük.» (Itt az analogia helytelen s így hamis fogalmakra vezethet.)

A 227. lapon: «A fa stb. úszik a vizen, stb., mert a víznek felhajtó ereje van.» (Mit fölhajtó erőnek mond, az nem egy különleges természeti erő.)

A 234. lapon: ... «a barometernek függélyesen kell lennie, mert ferde helyzetben a kéneső a csőben emelkedik.» (Homályos, inkorrekt kifejezés.)

Jó könyvet csak az ír, ki szeretettel fog hozzá; ki azzal nem cégtér akar ütni, hanem a jól megírt könyvben — mint művész a sikerült műalkotásban — lelki gyönyörűséget érez, erkölcsi jutalmat lát.

St. Tóth Kálmán könyvét annyi tárgy szeretettel és tanító hivatása iránti annyi odaadással írta meg, amennyit ma, midőn igen sokan a tudományt csak jövedelmi forrásnak tekintik, már csak igen kevesekben lehet találni.

Dr. Kemény X. Ferenc.

KÜLFÖLDI SZEMLE.

A rajz fontossága és alkalmazása a földrajzi oktatásban. E címen *Hans Teige* a *Pädagogische Studien* 1908. első füzetében hosszabb értekezést ír. A természetrajzi oktatás után mindjárt a földrajzi az, mely leginkább szemléleten alapul. De a földnek csak nagyon kis részét ismerhetjük meg szemlélet útján, ezért szükségesek a segédeszközök, melyek közt a rajzolás, melyet már Rousseau is alkalmazni akar, a legfontosabb. A rajznak nemcsak a matematikai és csillagászati földrajzban van jelentősége, hanem főképen a kezdő földrajzi oktatásban. Alkalmazására nézve eltérők a vélemények: némelyek azt kívánják, hogy a tanuló is rajzolja füzetébe azt, amit a tanár a táblán feltüntet (iskolaterem, iskola, városrész alaprajza), mások ellenben azt mondják, hogy a tanuló még annyira járatlan a rajzban, hogy rendkívüli nehézségeket kellene így leküzdenie. De a rajz kívánatos azért, mert rajzolás közben a tanító mindazt a részletet megmagyarázhatja, melyet a tanuló a térképen nem ért meg; így a tanuló jobban megfigyeli a jelenségeket, mintha mindjárt a kész térképet kapja szeméi elé. És a rajz által mindazt, amit a tanítótól hallott, kénytelen a gyermek öntevékenység által is reprodukálni. Hogyan kell a térképrajzoltatást vezetni? Az idő rövidsége korlátozást kíván, a rajz a tanulók ügyességéhez mért legyen, csak fontos dolgokra szorítkozzék. Leghelyesebbnek tartja, ha a gyer-

meket követik füzetükben a tanító táblai rajzát, így a túlterhelés is megakadályozható. Házi feladatot csak a felsőbb osztályokban alkalmazunk mérsékelten. Milyen módszer szerint kell rajzolni? Sokféle van, legnehezebb volna, ha a tanulónak magának kellene a hosszúsági és szélességi köröket kikeresni és felrajzolni, ezért pontozott papírost ajánl, melyen ezt csak ki kell húzni, némelyiken a folyóhálózat vagy a szárazföld körvonala adva legyen. Azután egyes segítő fogásokról szól, pl. az országokat mértani formákhoz lehet hasonlítani stb., majd azon eljárásokat ismerteti, melyekkel a hegyek fekvését, irányát és magasságát rajzban fel lehet tüntetni.

*

Családi gyermeknevelés a jelenben. E címen *Hieronymus* álnevű szerző a *Pädagogische Studien* 1908. 3. füzetében azokat a szomorú viszonyokat állítja elének, melyeket a modern kultúra hozott létre a család életében s rámutat arra, hogy milyen erkölcsi bajokat okoz a gyermekek elhanyagolt családi nevelése. Kifejti, hogy milyen helytelen elvek uralkodnak manapság, pl.: hogy lehetőleg keveset kell nevelni a gyermeket, hagyjuk magára, semmi szabály, korlát, kötelesség. Ez a szó különben is igen kellemetlenül hangzik a mai kor embereinek fülében. Ma túlteng az egyéniség, mindenki azt akarja, hogy minden körülötte forogjon, mindenki vele törődjék, de eszébe sem jut, hogy másokkal azt tegye, amit magának kíván. Hedda Gablert hozza fel, ki egy gondolatot sem akar a kötelességre pazarolni. Emellett a jobbmódúaknál azt látjuk, hogy a társadalmi érintkezés megakadályozza az anyákat abban, hogy a nevelésnek éljenek. Különben is a mai nevelés a társadalmi osztályok különbségének bélyegét viseli magán. A gyermek már korán részt vesz az ő társaságának mulatságaiban s mindenkor arra törekszik, hogy a külsőségek megőriztesenek, így nevelkedik a gyermek üres formák között felszíniessé, nem ismeri, mi az igazi iparkodás, kitartás. A mai életnek a sietés egyik főjellemvonása; a gyermekeket is színházba, utazásra hurcolják, nem gondolják meg, hogy annak lelke még nem érett meg oda, hogy a nagyok élvezeteit ő is élvezetnek találja. A gyermekmultságok pedig válogatóssá, másokat fitymálóvá és iriggyé tehetik a gyermeket. Félre minden mesével, fel kell világosítani a gyermeket, mondják, de nem veszik figyelembe, hogy még nem elég fejlett a gondolkozása az élet megértésére. Herbart szerint a helyes családi nevelésnek is elvek szerint kell igazodnia: tárgyilagosság, következetesség és gondosság vezessék a nevelést. Ma épen nem így van; pl. legtöbbször hiányzik a gyermekekre való állandó felügyelet, pedig szükséges, hogy a gyermek érezze, hogy felügyelet alatt áll, hogy minden tettét az a kérdés